

36

KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 1. CİLT

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

36.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
1. CİLT

02-06 HAZİRAN 2014
GAZİANTEP

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3446-1
Kùltür Varlıkları ve Mùzeler Genel Mùdùrlùđù Yayın No: 167-1

YAYINA HAZIRLAYANLAR
Dr. Haydar DÖNMEZ

Kapak ve Uygulama
Yusuf KOŞAR

ISSN: 1017-7655

Kapak Fotoğrafı: *Erksin GÜLEÇ*
2013 Yılı Üçağızlı Mađara Kazısı

Not : Kazı raporları, dil ve yazım açısından Klâsik Filolog Dr. Haydar Dönmez tarafından denetlenmiştir. Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

İsmail Aygöl Ofset Matbaacılık
San. Tic. Ltd. Şti., ANKARA-2014
Tel: 0312 310 59 95

2013 YILI BARCIN HÖYÜK KAZILARI

Rana ÖZBAL*

Fokke GERRITSEN

Mücella ERDALKIRAN

Hadi ÖZBAL

Bursa İli, Yenişehir İlçesi'nde bulunan Barcın¹ Höyük'te (Resim: 1) 2013 kazı sezonu 24.06.2013-06.09.2013 tarihlerinde L10, L11, L12, L13, M10, M11 ve M13 açmalarında yürütülmüştür (Resim: 2). Yerleşimde Neolitik Dönem, "Fikirtepe Kültürü" ve "Pre-Fikirtepe" olarak adlandırılan diğer bir deyişle, Fikirtepe Kültürü öncesine tarihlenen dolgularla tanımlanmıştır (Gerritsen ve diğ. 2013a, 2013b, Gerritsen ve Özbal 2014, Özbal ve Gerritsen 2013). Barcın Höyük'te bu kültürlerle temsil edilen Neolitik Dönem, beş alt evresi (a-e) bulunan VI. tabakadan bilinmektedir. En altta bulunan VIe evresinin M.Ö. kalibre edilmiş tarihlerle 6600'e, VIa evresinin ise yaklaşık 6000'e tarihlendiği belirlenmiştir. 2013 sezonunda VIe evresi nispeten daha geniş alanda araştırılmıştır. VIe evresi, geçtiğimiz senelerde ana toprağa ulaşılan L13 ve L14 açmalarına ilâveten M10, M11 ve M13'te de yer yer steril dolgu hâlinde kazılmıştır, dolayısıyla bu alanlarda Barcın Höyük'te ilk yerleşimin başlangıcı araştırılabilmektedir. Açmalarda yapılan çalışmalar, aşağıda daha detaylı biçimde belirtilmiştir.

* Doç. Dr. Rana ÖZBAL, Koç Üniversitesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Rumeli Feneri Yolu, Sarıyer, 34450 İstanbul/TÜRKİYE. rozbal@ku.edu.tr

Yar. Doç. Dr. Fokke GERRITSEN, Hollanda Araştırma Enstitüsü, İstiklal Caddesi, Nuri Ziya Sokak, No: 5 PK 132, Beyoğlu 34431 İstanbul/TÜRKİYE. fa.gerritsen@nit-istanbul.org

Araş. Gör. Dr. Mücella ERDALKIRAN, Ege Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Bornova, 35100 İzmir/TÜRKİYE. mucella.erdalkiran@ege.edu.tr

Prof. Dr. Hadi ÖZBAL, Boğaziçi Üniversitesi Kimya Bölümü, Bebek, 34342m İstanbul/TÜRKİYE, ozbal@boun.edu.tr

1 Barcın Höyük ismi, Yenişehir Ovası'ndaki höyüğün yakınında bulunan köyden gelmekte ve "ç" harfi ile "Barçın" olarak değil, "c" harfi ile yukarıda belirtildiği gibi yazılmaktadır.

L10 AÇMASI: L10 açmasında deniz seviyesinden 225,59'dan 224,65 metre kotuna ulaşarak yaklaşık bir metre inilmiştir. Geçen sezon M10 açmasında saptanan yanık yapının devamı bu yıl L10 açmasında ortaya çıkarılmıştır. Tespit edilen temel hendekleri, yapının neredeyse aynı yere birkaç kere tekrar inşa edilmiş olduğunu göstermektedir. Doğusunda tabanına ulaşılan yapı, yüksek sıcaklıkta olasılıkla aniden yanmış olduğundan bu alanda çok sayıda *in situ* buluntu ele geçirilmiştir. Açığa çıkarılan buluntuların çoğu ve tabanlar, şiddetli yangından dolayı kararmış ve yer yer eriyerek deforme olmuştur (Resim: 3). Bunun yanı sıra yapının küçük boyutlarda odalara bölündüğü, farklı yükseklikte platformlar ve çeşitli tabanlar içerdiği gözlenmiştir. Söz konusu yapının ara duvarlarından birisine dayandırılmış dikdörtgen biçimli bir silonun içerisinde bol miktarda yanmış mercimek tanesi tespit edilmiştir. Ayrıca ev tabanında kömürleşmiş durumda fındık kabukları da bulunmuştur.

2013 sezonu kapsamında bu alanda, biri bebek, beşi yetişkin olmak üzere toplam altı adet mezar kazılmıştır. İskeletlerin birisi Neolitik Dönemde kazılan bir çukur tarafından kesildiğinden büyük ölçüde hasara uğramış, kemikler karışık bir biçimde ele geçirilmiştir. Diğer iskeletler, hoker pozisyonunda bazen çok sıkışık durumda küçük çukurlara yerleştirilerek yapı ile ilişkili avlularda bulunmuştur.

L11 AÇMASI: L11 açmasının yerleşimin ortak avlusu olduğu yapılan çalışmalar sonucu kesinleşmiştir. Söz konusu alan, L11-Kuzey, L11-Güney ve L11-Batı olmak üzere üç farklı birim hâlinde kazılmış, buradaki dolgu deniz seviyesinden 225,56'dan 224,67 metre koduna kadar indirilmiştir. Bu alanlarda özellikle M13 ve L13 açmalarının VIc tabakasında bilindiği gibi küçük çakıllarla döşenmiş tabanlar gün ışığına çıkarılmıştır. Olasılıkla avluda gerçekleştirilen çeşitli faaliyet ve işlevlerden dolayı çakılların yer yer yanmış olduğu gözlenmiştir. Yenilenmiş farklı çakıl tabakalarının ortaya çıkması ve dolayısıyla burada iskân edenlerin yeni çakıllar getirerek dış mekân özelliğini devam ettirmesini sağlamış olmaları alanın uzun bir dönem boyunca aynı işlev için kullanılmış olduğuna işaret etmektedir. Avlunun kuzeyinde bulunan bir duvarın iç ve dış mekânı ayırmak için yapıldığı belirlenmiştir.

Barcın Höyük'te yetişkinlerin özellikle avlulara gömüldüğü geçmiş sezonlarda yapılan çalışmalardan bilinmekteydi. Avlu olarak işlev görmüş olan L11 açmasında tümü hoker pozisyonunda altısı yetişkin ve biri bebek olmak üzere toplam yedi adet mezar saptanmıştır. Mezarlardan birinde gömü hediyesi olarak yerleştirilmiş bir kemik kaşık bulunmuştur. Birbirleri ile ilişkili olduğu düşünülen iki iskelet yan yana tespit edilmiştir ancak soldakinin ayakları sağdaki mezar tarafından kesilmiş olduğundan aynı zamanda yerleştirilmedikleri belirlenmiştir (Resim: 4).

L12 AÇMASI: L12 açmasında gerçekleştirilen çalışmalarda 225,49'dan 224,61 metre kotuna inilmiştir. Burada içinde tandırın da bulunduğu, üstü olasılıkla sundurma türü bir yapıyla örtülen yarı açık bir yaşam alanının olduğu düşünülmektedir. Bu alanda ebadı 1,30'dan 1,40 metre olan kareye yakın tandır (Resim: 5) ve bunun yanında odunluk olduğu tahmin edilen bir yapı ortaya çıkarılmıştır. Tandırın alt platformu kare olsa da üst kısmı büyük olasılıkla günümüzde olduğu gibi yuvarlak biçimli yapılmıştır. Tandır duvarlarının genel mimarî geleneği olan dal örgü tekniği ile değil de çamur levha bloklarının yan yana dizilmesiyle yapılmış olması dikkat çekicidir. Yapının yüksekliği fazla olmadığından kazıkların oluşturduğu iskelete ihtiyaç duyulmamış olduğu düşünülebilir. Tandır, tekrar tekrar yenilenmiş ve dolayısıyla uzun bir süre işlev görmüştür. Yenileme sırasında ısı yalıtımı için tabanının küçük ve orta boyda çakıl taşları ile döşendiği ve sıvandığı belirlenmiştir. Tandırın güneyine bitişik düzende yapılan yakacak depolamak için kullanılmış olduğu tespit edilen dikdörtgen silonun tabanında ahşap izleri korunmuş şekilde gün ışığına çıkmıştır. Silo yapısının altında bulunan ahşap izlerinin hemen altından tam durumda Fikirtepe kültürüne ait kült masası ya da tablası olarak adlandırılan dikdörtgen biçimli bezemeli bir kap ele geçirilmiştir (Resim: 6). Tandırın batısında söz konusu alan ile ilişkili yer yer korunmuş çok sayıda taban kazılmıştır. Tandırın girişinde ayrıca taban üzerinde tabakalar hâlinde kül yığınları tespit edilmiştir. Bu küllerden botanik analizi için örnek alınmıştır. Söz konusu tabanın çeşitli noktalarında *in situ* durumda ve büyük oranda tümlenebilen çömler ele geçirilmiştir. Tandırın kuzeyinde tandır platformunu üst tabakalardan kesen bir yetişkin iskeleti tespit edilmiş ve kazılmıştır.

Bu alanda ayrıca aynı zamanda L11 ve L12 açmalarını birbirinden ayıran bir set duvarı belirlenmiştir. Set duvarının eğimli kuzey tarafının kırık çanak çömlek parçalarıyla örülmüş olması dikkat çekici bir özelliktir. Söz konusu yapının fonksiyonu bilinmemektedir, ancak L12 açmasındaki tandır ve yemek hazırlama alanını kuzeydeki L11’de bulunan dış mekândan ayırma görevi gördüğü öne sürülebilir.

L13 AÇMASI: 2013 sezonunda L13 açmasındaki kazılara iki farklı alanda devam edilmiştir. Öncelikle açmanın kuzeyinde, 2011 yılında ana toprağa ulaşılan alanda, alt tabakanın gerçekten de steril olup olmadığını araştırmak üzere mevcut sondaj genişletilmiştir. Böylece Barcın Höyük’ün en altta bulunan VIe ve VID tabakalarını ayrıntılı olarak inceleme fırsatı doğmuştur. Burada yürütülen çalışmalarda, höyüğün altında jeolojik kil tabakalarının olduğunu saptamış, bu yataklardan kil almak için büyük ve derin çukurlar açıldığı tespit edilmiştir. Bu çukurların içinde sürdürülen çalışmalar 221,34 metre koduna kadar devam etmiştir. Kil çukurlarından elde edilen radyokarbon örneğinin M.Ö. kalibre edilmiş tarihi (2 sigma) 6657-6486’yı vermektedir.

İkinci olarak açmanın güneyinde ana toprak üzerinde bulunan ve Barcın Höyük’ün en alt tabakalarını teşkil eden katmanlarda kazılar sürdürülmüştür. Bu kapsamda VID tabakasına tarihlenen 2,5 metre çapında ve 50 cm. derinliğinde içbükey dairesel bir mimarî unsur (Resim: 7 ve 8) meydana çıkarılmıştır. Fikirtepe ve Pendik’te bulunan yuvarlak yapılara benzese de bu alanda çukur ile ilişkili çok az sayıda kazık deliği ve yapıya dair yetersiz veri ele geçirilmiştir. Bu nedenle söz konusu mimarî ögenin çukur tabanlı bir konut olup olmadığı yapılan araştırmalar sonunda açıklık kazanamamıştır. Bununla beraber, bu alanda saptanan kömürlü ve kireçli dolgu tabakalardan burasının belki de ışık olarak kullanıldığı önerilebilir, ancak kullanımını araştırmak üzere alınan mikromorfolojik ve kimyasal örneklerin analizi devam etmektedir.

L13 açmasında VIe evresine inilmesi sonucunda bu katmana özgü olan kalın cidarlı çanak çömlekler açığa çıkarılmıştır. Söz konusu seramiklerden seçilen örnekler lipit analizi için ayrılmış ve Boğaziçi Üniversitesi Arkeometri Laboratuvarı’na götürülmüştür (Özbal *ve diğ.* 2013).

M10 (KUZEY) AÇMASI: M10 kuzey açmasında 2013 sezonu dâhilinde bulunan avlu, 224,55'ten 224,10 metre kotuna kadar kazılmıştır. Diğer yandan, açmanın doğu profil duvarına bitişik olan sondajda deniz seviyesinden 223,00 metre kotunda ana toprağa kadar derinleştirilmiştir. M10 açmasının kuzeyinde olasılıkla yerleşimi çevreleyen bir duvar tespit edilmiştir (Resim: 9). Duvarı kesen sondaj çukurunda duvarın hendeğinin 50 cm.den daha derin ve kullanılan kazıkların yaklaşık 15 cm. olduğu anlaşılmıştır. Burada çevre duvarının uzun bir süre yenilenerek yerleşim sınırının mevcut durumunun korunduğu görülmektedir.

Söz konusu duvarın kuzeyinde belki de duvar gibi çevreleme fonksiyonu olan ve Marmara Bölgesi'nde diğer yerleşimlerden bilinen (Karul ve Avcı 2013: 60-61, Özdoğan 2013: 244-247), 2,5 metre eninde bir hendek ortaya çıkarılmıştır. Hendeklerin savunma, sembolik nedenler, su taşıma, mahâlleleri çevreleme gibi kullanımları açısından çeşitli sebepler öne sürülmüştür (bakınız: Karul 2006). Söz konusu alanda kazı çalışmaları, hendeğin işlevini ve boyutunu anlamak amacıyla 2014 yılında da devam edecektir.

M10-M11 AÇMASI YAPILAR KOMPLEKSİ: 2013 sezonu boyunca M10-M11 açmalarında bulunan bitişik düzendeki mekânlar, Yapı 2, Yapı 3, Yapı 10 ve Yapı 4 kazılmıştır (Resim: 10).

YAPI 2: Yapı 2, M10 ve L10 açmalarında yer almakta olup 2013 sezonunda yapılan çalışmalar L10 açması kapsamında ele alındığından yukarıda bahsedilmiştir (bkz. Resim: 3). 2010 yılından beri devam eden M10 açmasındaki Yapı 2'nin kazısı sırasında taban üzerinde bulunan ve olasılıkla tavan ya da ikinci bir kata ait olan yanmış ahşap kalıntıları açığa çıkarılmıştır.

YAPI 3: Yapı 3'te kazı çalışmaları yapının güney duvarının anlaşılmasına yönelik ilerlemiş, tabanlar kaldırılmış ve altta bulunan tabanların kazısına devam edilmiştir. Bu sırada yapının alt yapı evresinde ara bölme duvarının tespit edilmesiyle iki ayrı mekân olarak kullanılmış olduğu anlaşılmıştır. Yapı 3'ün alt evresinin Yapı 2'nin alt evrelerinden biri ile çağdaş olduğu düşünülmektedir. Altta bulunan yapı tabanının beyaz sıva ile özenli bir biçimde sıvandığı görülmektedir. Buluntu açısından zengin olan Yapı 3'te, 2012 yılında

bulunan aşı boyası üretim ve öğütme malzemelerinin devamı 2013 sezonunda da gelmiştir.

Yapı 3'ün güneyindeki duvar hendeğine yerleştirilmiş bir iskelet gün ışığına çıkmıştır. Yetişkin bireye ait olan iskeletin duvar hendeğine sıkıştırılmış olması, kemiklerden bazılarının eksik ve bazılarının ise yerlerinin beklenenden farklı şekilde tespit edilmesi dikkat çekicidir. Yetişkin mezarları, genelde yapıların güneyinde bulunan avlulara yerleştirildiğinden bu yapı ile ilişkilendirilen mezarın belli bir özelliği olduğu düşünülmektedir.

YAPI 10: 2012 sezonunda Yapı 10'da çok sayıda taş âlet tespit edilmiş olduğundan bu mekânın olasılıkla bir işlev alanı ya da atölye olduğu düşünülmekteydi. Ancak alanın güneyinde iki büyük taşın altına yerleştirilmiş olan beş adet kadın figürini bu yorumları tekrar düşünmemize neden olmuştur. Figürinler, çizi ve boya bezeme tekniği ile süslenmiş olan yayvan kalçalı kadın heykelcikleri şeklindedir (Resim: 11).

Yapı 10'un alt tabanlarında, tabanı kuzey-güney istikametinde kesen çeşitli kazık deliklerinin sıraları tespit edilmiştir. Söz konusu kazıkların, duvarların yenilenme sürecinde sonraki yapı katlarında kullanılmış olduğu ve yapıların tekrar tekrar inşa aşamalarından geçtiği belirlenmiştir.

YAPI 4: Mekânların en doğudaki örneği olan Yapı 4'de çok sayıda yenileme tabanı tespit edilmiştir. Genelde buluntu açısından temiz olan bu tabanların altında ve özellikle evlerin köşelerinde bebek mezarları bulunmaktadır. 2013 sezonunda bu yapıda 5 adet bebek mezarı ortaya çıkarılmıştır, ancak herhangi bir gömü hediyesi bulunamamıştır. Açılan sondaj çukurundan yapının bütün yenileme tabanlarının kazıldığı anlaşılmıştır.

Yapı 4'ün güney duvarının geç evrede yönünün değiştiği görülmüştür. Önce doğu-batı istikametinde inşa edilen duvar, daha sonra güneybatı-kuzeydoğu yönünde yenilenmiştir.

M11 AÇMASI: M11 açmasında kazı çalışmaları kapsamında ana toprağa ulaşılmıştır. Deniz seviyesinden 225,47 metre yükseklikte başlayan kazılar, sezon sonunda M11S açmasının doğusunda bulunan sondajda 223,57 metre

kotuna kadar indirilmiştir. Bu kapsamda söz konusu alanın, ışık yeri, avlu ya da mezarlık olarak kullanılmış olduğuna dair veriler bulunmaktadır. Işık yeri bağlamında M11S açmasının doğusunda yoğun olarak görülen ocak yerlerinin VIc evresinin sonu ve VIc evresine tarihlendiği ve pişirme çukurlarının her zaman ikişerli şekilde oldukları dikkat çekmektedir. (Resim: 12).

Bunun dışında açmada biri bebek olmak üzere tamamı hoker pozisyonunda toplam dokuz mezar kazılmıştır (Resim: 13). Antropolojik açıdan incelenen ve DNA analizi için örneklenen mezarlardan birinin sedye benzeri bir ahşabın üzerine yatırılmış olduğu ilgi çekicidir. Benzer ahşap mezar konstrüksiyonları, Yenikapı ve Ilıpınar yerleşimlerinden de bilinmektedir (Kızıltan ve Polat 2013: 156-159; Roodenberg ve Alpaslan Roodenberg 2013: 89).

M13 AÇMASI: M13 açmasının en önemli özelliği, önceki yıllarda L13'te saptanan çanak çömlek silsilesinin kronolojisini yeni bir sondaj ile tekrar teyit edilebilme olanağı sunmuş olmasıdır. Çalışmalar, özellikle sondaj niteliğindeki 3x6 m. boyutlarındaki bir alanda devam etmiş, sezon sonunda burada ana toprağa ulaşılmıştır. Bu kapsamda kuzeye doğru eğimli bir dış alan 2012 yılında geline 225,80 metre başlangıç kotundan 223,10 metreye inilmiş ve bu sayede tabakalanma ile ilgili birçok soru cevaplanabilmektedir. Alt tabakalarda kemik miktarının artmasına karşın çanak çömleğin oldukça azaldığı ve bazen ele geçmediği gözlenmiştir. Ana toprağın üstünde bulunan tabakada pişirme taşları yoğun miktarlarda ele geçirilmiştir. M13 açmasında üçü yetişkin ve biri bebek olmak üzere toplam dört adet mezar kazılmıştır.

GENEL SONUÇLAR: 2013 sezonu kapsamında yapılan çalışmalar, Barcın Höyük'te Neolitik köyün yerleşim düzeninin ve kullanımının anlaşılması açısından önemli sonuçlar vermiştir. Evlerin yan yana dizili şekilde inşa edildiği ve tabanı çakıl serili dış mekân ve avlularla çevrelendiği belirlenmiştir (Resim: 14). Önceki yıllardan mimarî yapıların, dal örgü tekniğiyle inşa edildiği bilinmektedir. Üst tabakalardan gelen kazık temel hendekleri, alt tabakaları kestiğinden mimarî yapıların tekrar tekrar aynı alanda devam ettiği gözlemlenmiştir. Diğer yandan yetişkin mezarlarının dış mekânlarla, çocuk ve bebek mezarlarının ise iç mekânlarla ilişkili olduğu anlaşılmıştır. 2013 sezonunda 24

adet yetişkin ve iki adet çocuk mezarının yanı sıra çok sayıda bebek mezarı kazılmıştır. Mezarlar, genelde tekli ve hoker pozisyonunda gömülmüş olarak bulunmuştur.

ANALİZLER: 2013 sezonu kapsamında insan ve hayvan kemiği analizi, işlenmiş hayvan kemiği, boncuklar, çanak çömlekler, organik kalıntı analizlerinin yanı sıra deneysel arkeoloji projeleri de yapılmıştır.

Hayvan kemikleri üzerinde gerçekleştirilen incelemede çok büyük bir yüzdenin sığır ve koyun gibi evcilleştirilmiş türlere ait olduğu belirlenirken, yaban domuzu, geyik, tilki, kuş cinsleri ve ördeklerin yanı sıra yumuşakça, kurbağa ve kaplumbağa kemiklerine de rastlanmıştır. Yanmış olan Yapı 2’de bol miktarda hayvan kafatası parçaları (özellikle yaban keçisi boynuzları) ve fare kemiği bulunmuştur. Diğer yandan antropolojik çalışmalar bağlamında, Neolitik Dönem insan iskeletlerinin yaş ve cinsiyet tayini ve patolojik anomalileri araştırılmıştır (Alpaslan Roodenberg *vd.* 2013).

Küçük buluntu analizi kapsamında işlenmiş hayvan kemikleri ve boncuk incelenmiştir. Bu bağlamda, Barcın Höyük’teki kazılarda 2007 yılından itibaren ortaya çıkarılan yaklaşık 2500 kemik âlet üzerinde çalışılmıştır. Bu kapsamda buluntuların tasnifi, gruplandırılması ve kullanım analizi çalışması yapılmıştır. Diğer yandan 2007 yılından beri yapılan kazılarda tespit edilen toplam 600 boncuk çeşit ve hammaddelerine göre ayrılarak dönemler arası farklar karşılaştırmalı ve tipolojik olarak araştırılmıştır (Baysal 2014).

Gerek çanak çömlek özelliklerine ve gerekse eldeki yaklaşık 35 adet radyokarbon tarihi sonucuna dayanarak Barcın Höyük çanak çömleklerinin Pre-Fikirtepe diğer bir deyişle Fikirtepe öncesi bir kültüre ait olduklarını söylemek mümkündür (Gerritsen, Özbal ve Thissen 2013a). M13 açmasında açılan sondaj sayesinde çanak çömlek silsilelerini stilistik açıdan yeniden inceleme olanağı olmuştur. 2013 sezonunda M11, L11, M13 ve L12 açmalarından çıkan seramiklerde özellikle VIe-VIc evrelerine geçiş dönemi araştırılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda VIId tabakasının VIId1 ve VIId2 olarak iki alt evreye ayrılması gerektiğine karar verilmiştir. Katkı maddesi açısından her iki alt evrenin çanak çömlek hamuru katkı maddesi açısından aynı olsa da dış yüzey rengi

açısından iki evre arasında fark bulunmaktadır. VId1’de daha açık renk tonları hâkimken VId2’de koyu kırmızılar ve griler görülmektedir. Ayrıca ele geçirilen tüm ve tüme yakın kaplar çömlek yapım teknolojileri hakkında önemli bulgular sağlamıştır.

Organik kalıntı analizleri Boğaziçi Üniversitesi Arkeometri Merkezi’nde devam etmektedir (Özbal vd. 2011, 2012, 2013, 2014, Thissen 2010). Richard Evershed ve ekibinin çalışması, Marmara Bölgesi’nde M.Ö. yedinci ve altıncı binyıllarda süt ürünleri kullanımının diğer tüm bölgelerden daha kapsamlı olduğunu ve bu bölgenin süt üretimi açısından dünyada bilinen ilk bölge olduğunu göstermiştir (Evershed vd. 2008). Süt lipitlerinin Marmara Bölgesi’nde M.Ö. 6600 yıllarına ulaşması arkeoloji dünyasında tartışılan süt tüketimi konusuna da yeni bir boyut getirmiştir. İnsanların sütün şekeri olan laktozu hazmedemediklerinden dolayı süt tüketiminin hayvanlar evcilleştirildikten ancak birkaç binyıl sonra mümkün olduğu düşünülmektedir. Buna karşın organik kalıntı ve Neolitik insan kemiklerinin DNA analizleri, süt tüketiminin özellikle Marmara Bölgesi’nde M.Ö. yedinci binyıla kadar geriye gittiğini kanıtlamıştır. Bu konuda kapsamlı çalışmaları bulunan ekip üyelerinin araştırmaları, gerek arazide gerekse arazi sonrası laboratuvarında TÜBİTAK MAM’ın katkılarıyla yoğun bir tempo ile devam etmektedir.

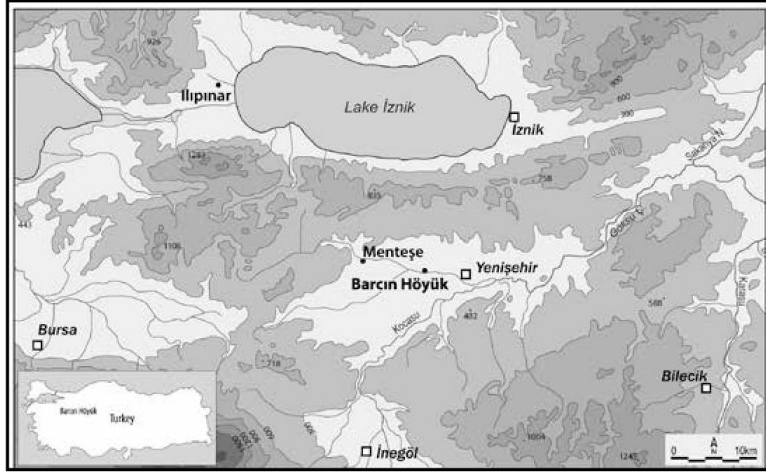
TEŞEKKÜRLER

Uludağ Üniversitesi Yenişehir İbrahim Orhan Meslek Yüksek Okulu Müdürü Prof. Dr. Bahri Yıldız’a ve Yurt Müdürü İbrahim Gönteki’ye öğrenci yurdunu kazı evi olarak kullanmamızı sağladıkları için, kazı ekibimize çalışmalarını aksatmadan yürüttükleri için, İzmit Müzesi Müdürü Ömer Eren’e ve Bakanlık temsilcimiz Seda Başar’a göstermiş oldukları anlayış için içtenlikle teşekkür ederiz. Kazıların finansal desteği Hollanda Bilimsel Araştırma Fonu (NWO) ve İstanbul Hollanda Araştırma Enstitüsü (NIT) ve NINO Leiden Hollanda Yakın Doğu Enstitüsü’nden sağlanmaktadır.

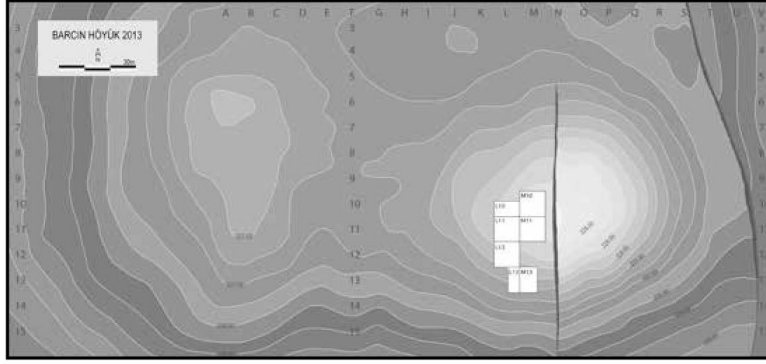
KAYNAKÇA

- ALPASLAN ROODENBERG, S., F. A. GERRITSEN, R. ÖZBAL (2013) Neolithic Burials from Barcın Höyük: The 2007-2012 Excavation Seasons, *Anatolica* 39: 93-111.
- BAYSAL, E. (2014) A Preliminary Typology of Beads from Neolithic and Châcolithic Levels of Barcın Höyük. *Anadolu Antiqua* 22: 1-10
- EVERSHED, R. *vd.* (2008) Earliest date for milk use in the Near East and southeastern Europe linked to cattle herding. *Nature* 7810: 1-4
- GERRITSEN, F, R. ÖZBAL ve L. THISSEN, 2013a The Earliest Neolithic Levels at Barcın Höyük, Northwestern Turkey. *Anatolica* 39: 53-92.
- GERRITSEN, F. R. ÖZBAL ve L. THISSEN. 2013b Barcın Höyük: The Beginnings of Farming in the Marmara Region. *Neolithic in Turkey Vol. 5. Derleyenler: M. Özdoğan, N. Başgelen, ve P. Kuniholm, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 93-112.*
- GERRITSEN, F.A., ÖZBAL, R., 2014: 2012 Yılı Barcın Höyük Kazıları, 35. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, vol. 1, 471-485
- KARUL, N. (2006). Kuzeybatı Anadolu'da Neolitik ve Kalkolitik Çağ Yerleşmelerinin
- Sınırlandırılması" B. Avunç (Ed.) Hayat Erkanal'a Armağan. *Kültürlerin Yansıması / Studies in Honor of Hayat Erkanal. Cultural Reflections, Homer Kitapevi, İstanbul, 479-486*
- KIZILTAN, Z, POLAT M. A. (2013). The Neolithic at Yenikapı Marmaray-Metro
- Project Rescue Excavations. Derleyenler: Özdoğan, M., Başgelen, N., Kuniholm, P., The Neolithic in Turkey. *New Excavations and New Research. Vol. 5 Northwestern Turkey and Istanbul. Archaeology and Art Publications, İstanbul, 113-165.*
- ÖZBAL, H., A. TÜRKEKUL BIYIK, L. THISSEN, T. DOĞAN, F. GERRITSEN, R. ÖZBAL (2011) Sütçülerin Öncüleri: Barcın Höyük Keramiklerinde Süt Kalıntıları, *Arkeometri Sonuçları Toplantısı* 26: 307-317.

- ÖZBAL, H., A. TÜRKEKUL-BIYIK, L. THISSEN, T. DOĞAN, F. GERRITSEN, R. ÖZBAL, (2012). M.Ö. 7. Binyılda Barcın Höyük'te Süt Tüketimi Üzerine Yeni Araştırmalar. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı* 27: 15-32
- ÖZBAL, H., L. THISSEN, T. DOĞAN, F. GERRITSEN, R. ÖZBAL, A. TÜRKEKUL-BIYIK, (2013). Neolitik Batı Anadolu ve Marmara Yerleşimleri Çanak Çömleklerinde Organik Kalıntı Analizleri, 28. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, 105-114.
- ÖZBAL, H., L. THISSEN, T. DOĞAN, F. GERRITSEN, R. ÖZBAL, A. TÜRKEKUL-BIYIK, (2014). Yenikapı, Aşağıpınar, Bademağacı ve Barcın Çömleklerinde Organik Kalıntı Analizi, 29. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, 83-90
- ÖZBAL, R., F. GERRITSEN, H. ÖZBAL (2012). Barcın Höyük; Neolitik Dönemde Yemeklerde ve Asçılıkta Yenilikler *Aktüel Arkeoloji* 27: 28-31
- ROODENBERG, J ve S. ALPASLAN ROODENBERG. (2013). Ilıpınar and-Menteşe: Early Farming Communities in the Eastern Marmara. The Neolithic in Turkey. New Excavations and New Research. Vol. 5 Northwestern Turkey and Istanbul. Archaeology and Art Publications, Istanbul, 69-91.
- THISSEN, L. H. ÖZBAL, A. TÜRKEKUL BIYIK, F. GERRİTSEN, R. ÖZBAL (2010) The Land of Milk? Approaching Dietary Preferences of Late Neolithic Communities in NW Anatolia. *Leiden Journal of Pottery Studies* 26: 157-172.

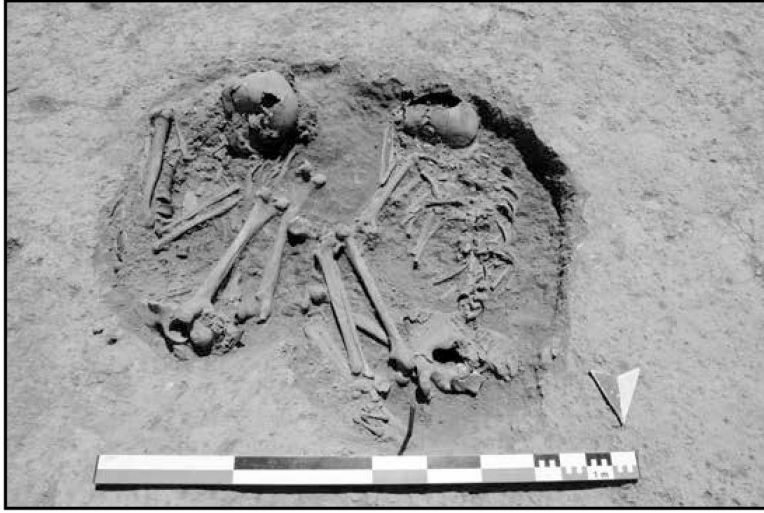
Resim 1: Barcın Höyük'ün Yenişehir Ovası'ndaki konumu

Resim 2: Kazı alanlarını belirten höyük planı

Resim 3: Yanmış Yapı 2'de yangına maruz kalmış bulunan buluntulardan bazıları

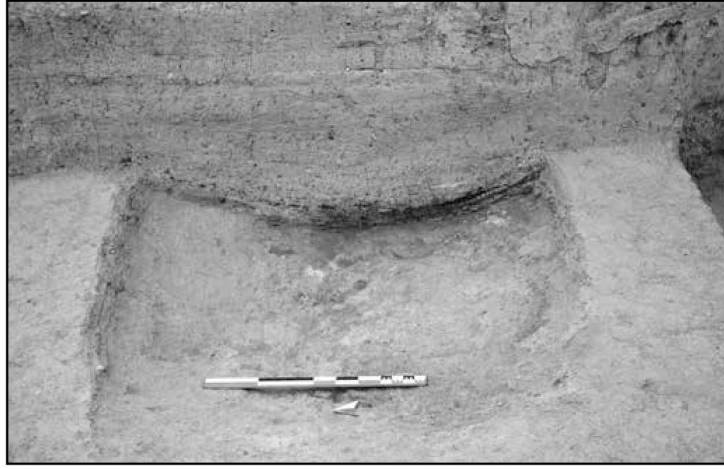
Resim 4: L11 açmasında bulunan ve olasılıkla birbiri ile ilişkili olan gömüler

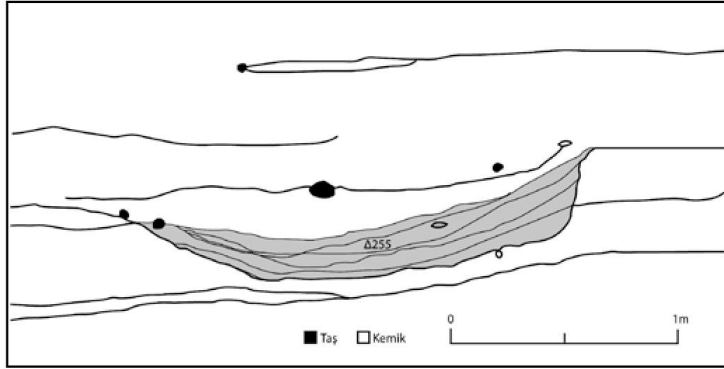
Resim 5: L12 açmasında tespit edilen tandırın çeşitli kazım aşamaları

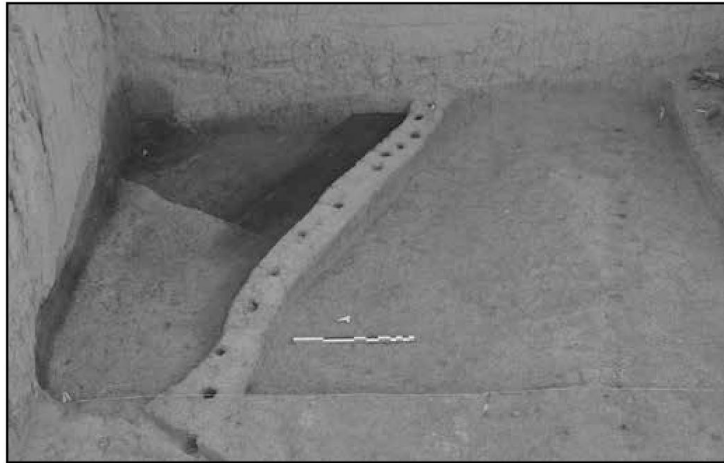
Resim 6: L12 açmasında tandıra bitişik depo alanının ahşap tabanının altında bulunan dikdörtgen biçimli kap

Resim 7: L13 açmasında gün ışığına çıkartılmış L13-255 No.lu yuvarlar içbükey çukur alan

Resim 8: L13 açmasında L13-255 No.lu içbükey alanı gösteren doğu profilin parçası

Resim 9: M10 açmasında yerleşim alanını çevreleyen duvar.

Resim 10:Yapı 2, 3, 10 ve 4'ü gösteren yukarıdan çekilmiş alan fotoğrafı

Resim 11: Yapı 10'da tespit edilen kadın figürinleri

Resim 12: M11 açmasında bulunan ateş çukurlarından örnekler

Resim 13: M11 açmasında sıkı bir hoker pozisyonunda gömülmüş olan bir yetişkin mezarı

Resim 14: Açmaların ve çalışma alanlarını yukarıdan fotoğrafı